TẠP CHÍ NGHIÊN CỨU
PHẬT HỌC
CƠ QUAN NGÔN LUẬN CỦA TRUNG ƯƠNG GIÁO HỘI PHẬT GIÁO VIỆT NAM
ISSN: 2734-9195

Chùa Thiên Ấn - ngôi cổ tự linh thiêng bên núi Ấn sông Trà

ISSN: 2734-9195 10:49 02/04/2026

Chùa Thiên Ấn - ngôi cổ tự linh thiêng trên núi Thiên Ấn và sông sông Trà Khúc không chỉ là thắng cảnh số một mà còn được xem là "chốn thiêng" của người dân Quảng Ngãi.

Tác giả: **Đặng Việt Thủy**

Nói đến tỉnh Quảng Ngãi, người ta nhớ ngay đến cặp núi Thiên Ấn và sông Trà Khúc vì đây là biểu tượng của Quảng Ngãi. Bài ca "*Nhớ đàn xe nước*" của tác giả Vân Đông, trong đó có câu: "*Ta nhớ quê ta có núi Ấn có sông Trà...*". Sông Trà Khúc là con sông lớn nhất ở tỉnh Quảng Ngãi, dài khoảng 135 km, bắt nguồn từ đỉnh Đắk Tơ Rôn thuộc đại ngàn Kon Tum.

Sông Trà Khúc từ thượng nguồn về đến thành phố Quảng Ngãi (cũ) thì đi vào giữa **núi Thiên Ấn** và Thiên Bút, hai biểu tượng linh thiêng của tỉnh Quảng Ngãi. Núi Thiên Bút tĩnh lặng, chôn giấu những bí ẩn ít được khám phá thì Thiên Ấn có nhiều huyền sử kể về việc xây dựng chùa, giếng Phật, chuông thần...

Núi Thiên Ấn nằm ở tả ngạn sông Trà Khúc, về phía Đông Bắc trung tâm thành phố Quảng Ngãi (cũ), là một trong những thắng cảnh nổi tiếng được liệt vào hàng danh sơn Việt Nam từ thời nhà Nguyễn. Núi Thiên Ấn cao 106 m, rộng khoảng 360 ha, bốn mặt núi có hình thang cân đứng uy nghi soi mình xuống dòng sông Trà Khúc thơ mộng như chiếc ấn trời đóng trên sông (Thiên Ấn niêm hà).

Cổng chùa Thiên Ấn (Quảng Ngãi). Sưu tầm

Theo các truyền thuyết dân gian tại địa phương, cách đây khoảng 4 thế kỷ, vùng núi Thiên Ấn được ví như chốn u linh, rừng cây rậm rạp, chỉ có muông thú ở. Chính vì vậy, rất ít người lên núi Thiên Ấn, chỉ có người đốn củi thỉnh thoảng lên đây nhưng tuyệt đối không dám ở qua đêm trên khu rừng hoang vu này.

Cho đến một ngày, một đoàn người đã phát hiện con đường mòn lên núi. Họ đi theo con đường đó và gặp được vị tổ sư đã khai sơn tạo nên thảo am này - vị thiền sư Pháp Hóa đang tu thiền (Thiền sư sáng lập xây dựng vào cuối năm Ất Hợi - 1695). Thiền sư Pháp Hóa, hiệu là Minh Hải Phật Bảo, tục danh Lê Diệt, gốc người Phúc Kiến, Trung Hoa. Ở ngài toát lên lòng từ bi và trí tuệ, ngài đã giảng cho người dân về đạo Phật và lẽ nhân sinh. Càng về sau nhiều người dân đến thảo am để nghe giảng phật pháp. Kể từ đó, danh tiếng của am và vị thiền sư lan rộng khắp nơi và truyền đến tai của chúa Nguyễn Phúc Chu, người rất sùng đạo Phật và được chúa đích thân ngự đề sắc phong bảng vàng "*Sắc Tứ Thiên Ấn Tự*" vào năm 1717.

Tòa bửu tháp uy nghi trong khuôn viên chùa Thiên Ấn (Quảng Ngãi). Sưu tầm

Chùa Thiên Ấn nằm uy nghi trên đỉnh núi Thiên Ấn, thuộc xã Tịnh Ấn, huyện Sơn Tịnh (cũ), tỉnh Quảng Ngãi. Đây là vị trí "*tọa sơn hướng thủy,*" một đặc điểm thường thấy trong kiến trúc chùa Việt Nam, mang ý nghĩa phong thủy tốt lành. Chùa không chỉ là một địa điểm linh thiêng của Phật giáo mà còn gây ấn tượng bởi vẻ đẹp thanh tịnh và cổ kính. Với bề dày lịch sử hơn 300 năm, nơi đây thu hút du khách bởi không gian yên bình, hài hòa giữa thiên nhiên và kiến trúc độc đáo. Đây cũng là một ngôi chùa xưa nhất và lớn nhất của Giáo hội Phật giáo Quảng Ngãi.

Khuôn viên chùa rộng khoảng 1 hecta, được mở rộng qua nhiều lần trùng tu. Không gian nơi đây thoáng đãng, với nhiều cây cổ thụ tỏa bóng mát quanh năm, tạo nên bầu không khí yên bình. Trong khuôn viên chùa, nổi bật là tượng Phật Quan Thế Âm uy nghiêm, cao hơn 3m bằng đồng nguyên khối tọa lạc ngay dưới tán cây cổ thụ, xung quanh được trồng nhiều loại hoa và cây cảnh khoe sắc, góp phần tạo nên sự hài hòa giữa kiến trúc và thiên nhiên.

Tòa bửu tháp uy nghi trong khuôn viên chùa Thiên Ấn. Sưu tầm

Về kiến trúc, chùa Thiên Ấn gây ấn tượng bởi những họa tiết cầu kỳ hình lưỡng long chầu nguyệt cùng cuốn thư và hệ thống câu đối được trang trí ngay cổng ra vào. Phía trên cánh cổng - gác tam quan được đặt bức tượng thần Hộ pháp bảo vệ chùa. Bước tiếp vào trong là hai dãy tượng La Hán ở hai bên những bức tượng Phật.

Chùa Thiên Ấn được xây dựng theo hình chữ "*khẩu*", phía trước là chính điện, đến sân nhỏ, nhà phương trượng, hai bên là nhà tây, nhà đông, nhà kho, nhà bếp. Đại hồng chung của chùa Thiên Ấn do làng đúc đồng Chú Tượng ở xã Đức Hiệp, huyện Mộ Đức (cũ), tỉnh Quảng Ngãi đúc vào niên hiệu Thiệu Trị thứ 5 (1845), cao 2 m, đường kính miệng 0,7 m, thường được gọi là chuông thần. Đây là chuông đánh lên để tế chẩn cô hồn và cầu siêu cho bá tính an lành.

Phía đông ngôi chùa là khu vực Viên mộ với những bửu tháp 5 và 9 tầng. Đây nơi an nghỉ của các vị thiền sư trụ trì của ngôi chùa, tạo nên một không gian linh thiêng, cổ kính.

Tượng Phật trong khuôn viên chùa Thiên Ấn (Quảng Ngãi). Sưu tầm

Ngoài ra, phía Tây Nam khuôn viên chùa là nơi tọa lạc mộ cụ **Huỳnh Thúc Kháng** (1876 - 1947) - một nhà chí sĩ yêu nước nổi tiếng của Việt Nam. Ngôi mộ được thiết kế đơn giản, trang trọng, gắn bó hài hòa với tổng thể cảnh quan chùa Thiên Ấn.

Mộ Cụ Huỳnh Thúc Kháng tọa lạc tại phía đông chùa Thiên Ấn (Quảng Ngãi). Sưu tầm

Chùa Thiên Ấn có những giai thoại gắn liền với sự hình thành của chùa như chuyện về cái "*giếng Phật*" và chiếc "*chuông thần*": Trước chùa có giếng cổ nước trong sâu hơn 20 m, đường kính rộng 2m đến nay vẫn sử dụng được. Tương truyền, vị thiền sư khi dựng xong chùa, thấy chùa hiếm nước bèn tự mình

khổ công đào giếng này trong suốt 20 năm. Giếng đào xong thì sư mất.

Một sự tích khác, giếng được đào bởi vị thiền sư khai sơn nhờ một giấc mộng. Thiền sư được báo mộng rằng phía đông chùa, có tảng đá lớn khi đào giếng, nếu bỏ tảng đá này đi sẽ tìm được mạch nước. Lúc đào giếng có một vị sư trẻ giúp đỡ. Quả nhiên như vậy, sau khi bỏ tảng đá đi dòng nước phun lên rất mạnh, khi bình tâm lại thì vị sư trẻ không thấy đâu nữa. Cũng từ đó, giếng được người đời gọi với cái tên *"giếng Phật"*.

Trong chùa có một chiếc chuông lớn, mỗi lần gõ tiếng chuông sẽ vang vọng khắp nơi. Tuy nhiên, tương truyền khi mới đúc xong thì quả chuông gõ mãi không kêu. Thiền sư Báo Ấn trong lúc thiền được báo mộng bởi một vị hộ pháp (Thiền sư Bảo Ấn là vị sư Tổ đã có công sửa chữa lại chùa năm 1827 triều vua Minh Mạng). Sau khi thỉnh về và cầu nguyện thì tiếng chuông được đánh đã vang khắp xa gần.

Có nhiều giai thoại gắn liền với chùa Thiên Ấn (Quảng Ngãi). Sưu tầm

Bên cạnh đó, chùa Thiên Ấn còn thu hút Phật tử và du khách bởi khung cảnh xung quanh. Nhìn về phía Bắc, sẽ nhìn thấy dãy núi Long Đầu sừng sững giữa những cánh đồng lúa bao la xanh mướt. Về phía Đông là cảnh đẹp của "*Cổ Lũy Cô thôn*" hòa cùng nét đẹp của biển cả trong xanh. Hướng về phía Nam, ta sẽ thấy ngọn núi Thiên Bút thường được người dân gọi là Thiên Bút phê vân như đang viết lên trời cao. Còn nhìn về phía Tây là rặng núi Thạch Bích sừng sững uy nghiêm giữa trời xanh.

Kể từ khi khai sơn đến nay, chùa Thiên Ấn đã trải qua 5 lần trùng tu vào các năm 1717, 1827, 1910, 1918 và đại trùng tu năm 1959, hoàn thành đầu năm 1961.

Chùa Thiên Ấn đã được xếp hạng Di tích lịch sử cấp quốc gia năm 1990.

Chùa Thiên Ấn - ngôi cổ tự linh thiêng trên núi Thiên Ấn và sông sông Trà Khúc không chỉ là thắng cảnh số một mà còn được xem là "*chốn thiêng*" của người dân Quảng Ngãi. Đến đây, Phật tử và du khách vừa thưởng ngoạn vẻ đẹp hùng vĩ của Quảng Ngãi và cảm nhận sự giao thoa tuyệt diệu giữa con người và thiên nhiên.

Tác giả: **Đặng Việt Thủy**